

ŘÍZENÍ SPOLEČNOSTI

III/2 INOVACE A ZKVALITNĚNÍ VÝUKY
PROSTŘEDNICTVÍM ICT

Mgr. Dagmar Celtová

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

STÁT

VY_32_INOVACE_01

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

STÁT

- Stát je organizované společenství lidí pod státní mocí.
- Organizace, která může vládnout, soudit a vytvářet zákony společnosti.
- Stát je vymezen státní mocí, obyvatelstvem (státním občanstvím) a státním územím.
- Svrchovaný stát není podřízen žádné jiné státní moci.
- Stát zahrnuje ozbrojené a bezpečnostní síly, státní aparát, soudy.

ZNAKY STÁTU

- Obyvatelstvo
- Ohraničené území
  - Státní moc
- Administrativní aparát
  - Státní suverenita
  - Ozbrojená moc

STÁTNÍ MOC

- Je v každém právním státě chápána jako demokraticky zřízená instituce, v nichž rozhodují po určité období občané, zvolení ve svobodných volbách.

Dělení státní moci:

- Zákonodárná moc
- Výkonná moc
- Soudní moc

STÁTNÍ OBČANSTVÍ

Jde o právní vztah fyzické osoby a daného státu.

Státní občanství ČR lze nabýt:

- narozením
- osvojením
- nalezením na území ČR
- určením otcovství
- prohlášením
- udělením

Státní občanství ČR lze pozbyt:

- prohlášením (možnost vzdát se stát. občanství ČR)
- nabytím cizího státního občanství

Státní občanství ČR lze prokázat:

- Občanským průkazem
- Cestovním dokladem
- Osvědčením o státním občanství ČR

MOC ZÁKONODÁRNÁ

VY_32_INOVACE_02

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

ZÁKONODÁRNÁ MOC V ČR

Hlava druhá Ústavy ČR definuje:

- zákonodárnou moc
- zákonodárná moc náleží Parlamentu ČR
- zákonodárná moc je jednou ze tří složek státní moci
- funkce a složení Parlamentu ČR, který je tvořen dvěma komorami, a to Poslaneckou sněmovnou a Senátem
- postavení jeho členů, charakter mandátu
- způsob voleb
- proces schvalování zákonů, mezinárodních smluv, přijímání usnesení aj.

LEGISLATIVNÍ ČINNOST

- Zákonodárná moc se uplatňuje při tvorbě a schvalování zákonů.
- Hlavním úkolem Parlamentu ČR je přijímání a schvalování zákonů, tzv. **legislativní činnost**.
- Parlament mimo přijímání zákonů také **kontroluje činnost vlády**.
- Zákonodárný proces v Česku je proces přípravy, tvorby, projednávání a schvalování zákonů ze strany vlády, Parlamentu a prezidenta, který u přijatých zákonů končí jejich vyhlášením ve Sbírce zákonů.
- Upraven je zejména v Ústavě ČR.
- **Návrh zákona** v ČR může podat poslanec, skupina poslanců, Senát, vláda a zastupitelstvo vyššího územního samosprávného celku.

MOC VÝKONNÁ

VY_32_INOVACE_03

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

VÝKONNÁ MOC V ČR

Třetí hlava Ústavy je složena ze dvou částí.

První se zabývá prezidentem republiky:

- definuje jeho funkci
- způsob voleb
- pravomoci aj.

Druhá část se zabývá vládou:

- řeší postavení vlády
- její složení
- způsob ustanovování
- vztah k Poslanecké sněmovně
- pravomoci vlády, ministerstev, st. zastupitelství aj

PREZIDENT REPUBLIKY

- Prezident republiky je hlavou státu.
- Zastupuje stát navenek a z výkonu své funkce není zodpovědný žádnému státnímu orgánu.
- Je volen přímou volbou (od října roku 2012).
- Prezident republiky má 21 pravomocí. Mimo jiné:
  - jako hlava státu má právo sjednávat mezinárodní smlouvy,
  - vyhlašuje volby do Poslanecké sněmovny a do Senátu,
  - svolává zasedání Poslanecké sněmovny,
  - jmenuje a odvolává předsedu a další členy vlády,
  - je vrchním velitelem ozbrojených sil,
  - má právo rozpustit Poslaneckou sněmovnu v některých krizových situacích
  - má právo vrátit Parlamentu přijatý zákon s výjimkou zákona ústavního,
  - podepisuje zákony.

VLÁDA

- Vláda je vrcholným orgánem výkonné státní moci a správy.
- Jejím hlavním úkolem je správa, řízení a kontrola jeho správních úřadů a orgánů, tzv. státního aparátu.
- Vládu tvoří předseda, místopředsedové a členové vlády (ministři).
- **Ministři** jsou pověřeni řízením jednotlivých odvětví národního hospodářství a státní správy, tzv. rezortů (např. školství, mládeže a tělovýchovy, financí, dopravy, vnitra, zdravotnictví a další).
- V rámci svých rezortů ministři samostatně rozhodují a řídí ministerstva (vrcholné úřady).

- O věcech celostátního významu **rozhoduje vláda ve sboru.**
- K přijetí jejího usnesení je nutný souhlas nadpoloviční většiny všech jejích členů.
- Za výsledky své práce je vláda odpovědna Poslanecké sněmovně.
- Poslanecká sněmovna může projevit nespokojenost s její činností **vyslovením nedůvěry vládě.**
- V tomto případě musí vláda podat **demisi (odstoupit).**
- Velmi důležitou pravomocí vlády je její **oprávnění předkládat návrhy zákonů a vydávat vládní nařízení, potřebná k provádění některých zákonů.**

MOC SOUDNÍ

VY_32_INOVACE_04

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

SOUDNÍ MOC V ČR

Čtvrtá hlava Ústavy se zabývá soudní mocí, kterou vykonávají soudy.

- V úvodu zdůrazňuje nezávislost a nestrannost soudů.

Nezávislost - zamezení přímého ovlivňování soudců vnějšími zásahy.

Nestrannost - zapovídá jakýkoliv vztah k účastněným stranám ve sporu.
- objektivní a nezaujaté posouzení každého případu.

- Moc soudní má v rámci dělby státní moci nezávislé postavení.
- Uplatňuje se především při rozhodování právních sporů a při rozhodování o vině a ukládání trestů pachatelům trestných činů.
- Soudci při výkonu své funkce nepodléhají žádným státním orgánům z oblasti zákonodárné ani výkonné moci.
- Soudcem může být jmenován bezúhonný občan s vysokoškolským právnickým vzděláním.
- Soudce do jejich funkce jmenuje prezident republiky.

Dále je čtvrtá hlava Ústavy ČR rozdělena na dvě části.

První se zabývá Ústavním soudem a definuje:

- funkci, složení a pravomoci ÚS
- jmenování a imunitu soudců ÚS

Druhá pak vymezuje:

- úkoly soudců, jejich jmenování
- určuje soustavu soudů
- zásady soudního řízení aj.

VZNIK STÁTU

VY_32_INOVACE_05

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

VZNIK STÁTU

- Okolnosti a podmínky vzniku států se lišily.
- Dějiny ukazují, že stát mohl v minulosti vzniknout násilným podmaněním jiných kmenových společností nebo například růstem počtu obyvatelstva, jeho soustředěním do větších sídel a spojováním do územních celků.

TEORIE VZNIKU STÁTU:

- smluvní
- náboženská
- patriarchální
- mocenská
- teorie násilí

- **Smluvní teorie** - stát vznikl smlouvou mezi lidmi, na základě které lidé zrušili přirozený stav, zorganizovali se a založili stát.
- **Náboženská teorie (teistická)** - stát vznikl a existuje jako produkt boží vůle.
- **Patriarchální teorie** - stát vznikl postupným rozšiřováním rodiny, státní moc monarchy odpovídá moci otce nad rodinou.

- **Mocenská teorie** - chápe stát jako vládu silného nad slabšími.
- **Teorie násilí** - vysvětluje stát jako produkt uplatnění síly.

TYPY STÁTU PODLE ZPŮSOBU VLÁDY

VY_32_INOVACE_06

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

DRUHY STÁTŮ PODLE ZPŮSOBU VLÁDY:

AUTOKRATICKÉ

Stát, ve kterém vládne a rozhoduje buď jedinec nebo úzká skupina osob (většinou politická strana).

DEMOKRATICKÉ

Stát, ve kterém vládne lid.
(VLÁDA LIDU)

FORMY AUTOKRACIE:

- **Absolutistická monarchie** - je forma vlády panovníka, který má absolutní moc.
- **Despocie** - je neomezená vláda jednoho člověka.
- **Diktatura** – státní moc je neomezeně držena diktátorem nebo politickou skupinou .
- **Totalitarismus** – jde o systém vlády vládnoucí skupiny, která neuznává žádné meze své pravomoci a snaží se regulovat veškerý život společnosti.

DEMOKRACIE – vláda lidu

FORMY DEMOKRACIE:

- **Přímá**

Je demokratická forma vlády, ve které lid vykonává státní moc přímo (formou všeobecného hlasování tzv. referenda).

- **Zastupitelská**

Je forma vlády založená na principu volby zastupitelů lidu v přímých volbách.

TYPY STÁTU PODLE HLAVY STÁTU

VY_32_INOVACE_07

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

DRUHY STÁTU PODLE HLAVY STÁTU:

- TEOKRACIE
- MONARCHIE
- REPUBLIKA

TEOKRACIE

Znamená formu boží vlády. Stát je pokládán za božský výtvar a je bohem řízený.

- Teokracií byla například jihoamerická říše Inků. Podstatou náboženství byl kult slunce. Inka byl uctíván jako bůh, jako ztělesněné slunce.
- Klasickým příkladem je starověký Egypt, jehož vládce faraón byl považován za syna boha Ra.
- Poslední teokracií s božským panovníkem bylo Japonské císařství do poloviny 20.století.

MONARCHIE

Je forma vlády, ve které je veškerá moc v držení panovníka (monarchy). Monarchie zaručuje dědičnou, doživotní vládu jednoho panovníka.

Vzhledem k moci, jakou ve svých rukou panovník soustředí, rozlišujeme monarchie:

- **Absolutní** - panovník má neomezenou moc.
- **Konstituční** - panovník je omezen pravomocemi státních orgánů a ústavou.
- **Parlamentní** - panovník je pouze formální hlavou státu, výkonnou moc má předseda vlády.

Příklady monarchií: císařství, carství, království, velkovévodství, vévodství, knížectví, hrabství, oligarchie, teokracie, papežský stát Vatikán

REPUBLIKA

Jde o státní formu, ve které je hlava státu (obvykle prezident) a některé orgány státní moci voleny (přímo nebo nepřímo) na určité volební období.

TYPY REPUBLIK:

Prezidentská:

- vláda je oddělena od parlamentu
- hlava státu je současně hlavou vlády
- prezident je volen přímo

Parlamentní:

- vláda je odpovědná parlamentu (někdy přímo volena parlamentem)
- hlava státu je volena nepřímo parlamentem a má malé pravomoci

TYPY STÁTU PODLE JEHO USPOŘÁDANÍ

VY_32_INOVACE_08

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

TYPY STÁTU PODLE JEHO USPOŘÁDANÍ:

- UNITÁRNÍ STÁT

- SLOŽENÝ STÁT

```
graph TD; A[SLOŽENÝ STÁT] --> B[FEDERACE]; A --> C[KONFEDERACE];
```

FEDERACE

KONFEDERACE

UNITÁRNÍ STÁT

Jde o jednotný stát (*lat. unus – jeden*) který tvoří:

- jeden celek s jediným řídícím centrem
- jediná soustava nejvyšších státních orgánů
- má jednoduchou organizační strukturu
- občané mají jedno státní občanství

Příkladem je Česká republika.

SLOŽENÝ STÁT

Stát skládající se ze dvou nebo více států.

TYPY složených států:

```
graph TD; A[TYPY složených států:] --> B[FEDERACE]; A --> C[KONFEDERACE];
```

FEDERACE

KONFEDERACE

FEDERACE

- Jde o složený stát, skládající se ze států - členů federace s různým označením (státy, země, republiky, kantony, provincie).
- Svéprávné postavení jednotlivých členských států je zajištěno ústavou nebo smluvně.
- Státní moc je rozložena mezi federální orgány a orgány členských států.
- Právním základem federace je ústava.
- Je zde dvojí občanství (federace a federace jako celku).

KONFEDERACE

- Jde o volný svazek států, jehož členské státy zůstávají subjekty mezinárodního práva.
- Jde o spojení dvou nebo více suverénních států na základě mezinárodní smlouvy.
- Členské státy mají společné orgány spravující společné záležitosti (obrana, politika).
- V ostatních záležitostech států rozhodují samostatně.
- Právním základem je mezinárodní smlouva.
- Typické znaky konfederace dnes nalezneme v Evropské unii.

DRUHY STÁTU PODLE NÁRODNOSTNÍHO SLOŽENÍ

VY_32_INOVACE_09

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

TYPY PODLE NÁRODNOSTNÍHO SLOŽENÍ

- Národní stát
- Stát s národnostními menšinami
- Stát dvou nebo více národů
- Občanský stát

- **Národní stát** - tvoří jej jeden národ.
- **Stát s národnostními menšinami** - převládá jeden národ, ale příslušníci jiného národa tvoří významnou menšinu (např. Slovensko).

- **Stát dvou nebo více národů**- žádný národ nemá ve státě převahu, nemají jediný hlavní oficiální a v úředním styku používaný jazyk (např. Švýcarsko, Belgie).
- **Občanský stát**- obyvatelé jsou národnostně smíšení, stát je založen na základech občanské společnosti, původní národnost občanů ustupuje do pozadí (např. USA).

PRINCIPY DEMOKRACIE

VY_32_INOVACE_10

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

HLAVNÍ PRINCIPY DEMOKRACIE

- zdrojem moci ve státě je lid
- dělba státní moci
- svobodné volby
- povinnost odevzdat moc nejpozději po uplynutí volebního období
- vláda většiny a ochrana politických menšin i jednotlivců

- veřejná diskuse
- svobodná a nezávislá média
- svoboda slova, projevu
- zajištění lidských práv
- spravedlivé zákony a zajištění jejich dodržování (právní stát)
- transparentnost (průhlednost rozhodování, financování, účinný veřejný dozor)
- rovnost šancí pro každého
- zajištění důstojného života všech obyvatel (sociální podmínky)

HISTORIE DEMOKRACIE

VY_32_INOVACE_11

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

HISTORIE DEMOKRACIE

- s prvním způsobem demokratického řízení státu se lze setkat u tzv. městských států v Řecku – **antická demokracie**
- především v Athénách
- trvala přibližně **100 let** od poloviny 5. století př. n. l. až do obsazení římskými vojsky
- demokratické principy se však od těch současných značně lišily
- **hlavní rozdíly** – nerovnoprávnost všech občanů - občanská práva se nevztahovala na část svobodných mužů, ženy, otroky, cizince
- neznala ochranu práv jednotlivce, především práv menšin

- dosavadní forma demokracie se začala formovat na počátku novověku
- nejdříve se objevuje v Anglii (přetváření absolutistické monarchie v monarchii konstituční)
- v druhé polovině 18. století vzniká demokracie ve Spojených státech amerických (pod názvem republikánství)
- demokratické myšlenky se objevují i v průběhu Velké francouzské revoluce
- v průběhu 19. století vnikají další liberální demokracie v Evropě
- dochází ke zrušení feudálního systému
- zavádí se princip volby politického zástupce
- dochází k rozšíření osob oprávněných volit až po zásady dnešního všeobecného volebního práva

- v době mezi světovými válkami dochází k selhání demokracií v řadě evropských států (Itálie, Německo, Španělsko aj.)
- po druhé světové válce dochází ke vzniku demokracií především v zemích západní Evropy
- demokracie na východě Evropy jsou v zemích sovětského vlivu likvidovány
- vznikají totalitně řízené státy
- koncem 80. let dochází k rozpadu východního bloku a vzniku nových demokracií (Polsko, Československo, Maďarsko a další)
- v oblastech třetího světa dochází k zavádění demokracií postupně, především po 2. světové válce a nově od 90. let

VOLBY

VY_32_INOVACE_12

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

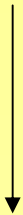
INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

VOLBY

- jsou hlavním mechanismem zastupitelské demokracie
- občané vybírají své zástupce a tím se podílejí na chodu země
- předávají mu některé své pravomoci
- vybírají jej při hlasování (vhazují volební lístek se jménem kandidáta do urny, nebo na příslušném stroji označí jméno svého kandidáta)
- vítěz voleb získá právo rozhodovat o zásadních věcech dotýkajících se všech obyvatel

DRUHY VOLEB

- **Přímé**

občané volí přímo, nikoliv přes prostředníky

- **Nepřímé**

volba je zprostředkována přes zvolené reprezentanty, nebo tzv. elektory (sbor volitelů), nebo prostřednictvím státního orgánu ap. (mohou mít dva, tři i více stupňů)

VOLEBNÍ PRÁVA

- **Všeobecné** - každý svéprávný občan státu smí od určitého věku volit (v ČR od 18 let).
- **Rovné** - každý hlas má stejnou váhu bez ohledu na původ, pohlaví, náboženské přesvědčení, rasu a podobně.
- **Přímé** - občan odevzdává hlas přímo určitému kandidátovi nebo skupině kandidátů (politické straně či hnutí), nevolí prostřednictvím jiné osoby.
- **Tajné** - volba musí proběhnout tajně.
- **Svobodné** - možnost svobodně se rozhodnout, zda budu volen a půjdu volit.

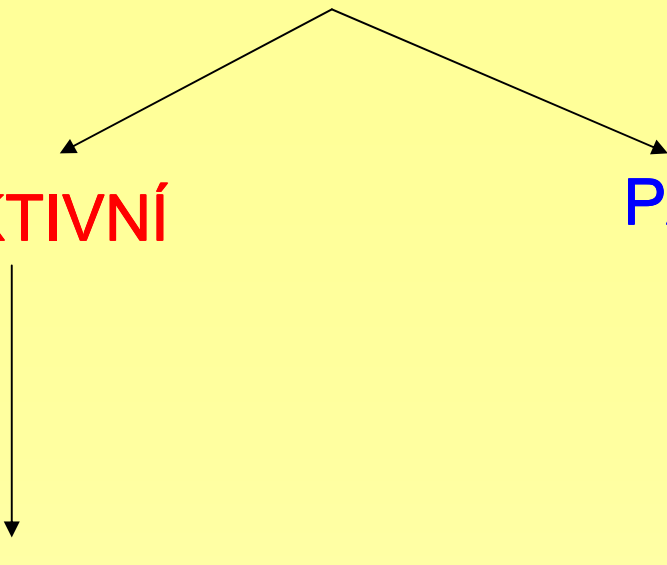
VOLEBNÍ PRÁVO

AKTIVNÍ

PASIVNÍ

Právo volit

Právo být volen

VOLEBNÍ SYSTÉM

VY_32_INOVACE_13

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

VOLEBNÍ SYSTÉM

Jde o způsob, jakým se ve volbách určuje obsazení jednotlivých funkcí, jež jsou voleny, na základě hlasů voličů.

Zahrnuje:

- samotný způsob jakým volič volí (smí volit)
- způsob přidělování volených funkcí kandidátům na základě voliči přidělených hlasů.

Rozlišujeme:

- Většinový volební systém
- Poměrný volební systém
- Smíšený volební systém

VĚTŠINOVÝ VOLEBNÍ SYSTÉM

Je kategorie volebního systému, ve které jsou všechny mandáty na úrovni volebního obvodu přiděleny jedné kandidátce.

VÝHODY

- utvoření většinové, stabilní vlády
- vláda tvořena pouze 1 stranou (politika reálných slibů, ne koaličních kompromisů)
- stabilní, jasně viditelná opozice („stínová vláda“)
- pravidelná alternace
- kvalitní osobnosti
- pevná vazba poslance na daný obvod
- jednoduchost
- zlikvidování extrémistických stran

NEVÝHODY

- deformuje volební výsledky
- zvýhodňuje velké strany
- vysoké procento propadlých hlasů
- tlak na voliče (strategické hlasování, aby nedošlo k propadnutí hlasu)
- pomáhá utvoření bipartismu (dvoustranický model)
- může vyhrát i strana s menším počtem reálných hlasů

POMĚRNÝ VOLEBNÍ SYSTÉM

Je kategorie volebního systému, ve které jsou mandáty na úrovni volebního obvodu rozdělovány poměrně.

VÝHODY

- nesnadná manipulace s výsledky
- zajišťuje zastoupení menšin
- větší kontrola voličů nebo strany nad poslancem
- není psychologický tlak na voliče
- méně propadlých hlasů
- včas zohlední nové trendy a potřeby společnosti, a tím i zachytí jinak možný růst extrémních nálad ve společnosti
- nedeformuje názor voličů

NEVÝHODY

- složitost
- podporuje vícestranický systém
- vede k utváření koaličních vlád
- snižuje efektivitu vlád a jejich odpovědnost
- nevede k politice reálných slibů
- někdy lze těžce rozlišit opozici
- nezáleží na osobní kvalitě kandidáta, ale na jeho stranické příslušnosti
- neexistuje pevná vazba poslance na obvod

SMÍŠENÝ VOLEBNÍ SYSTÉM

V tomto volebním systému, je část mandátů obsazována na základě většinového volebního systému, a část na základě poměrného volebního systému.

VOLBY V ČR

VY_32_INOVACE_14

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

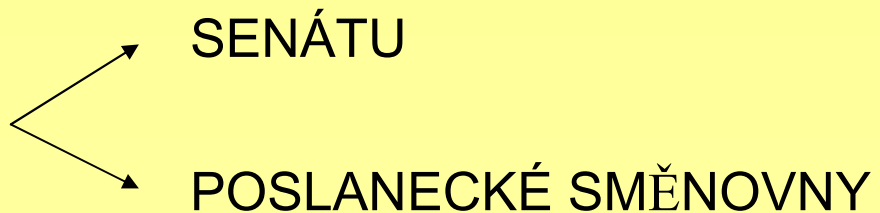

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

VOLBY V ČR:

V ČR SE VOLÍ DO:

- PARLAMENTU ČR
  - SENÁTU
  - POSLANECKÉ SMĚNOVNY
- EVROPSKÉHO PARLAMENTU (EP)
- KRAJSKÝCH ZASTUPITELSTEV
- OBECNÍCH ZASTUPITELSTEV
- VOLBA PREZIDENTA ČR

VOLBY DO EVROPSKÉHO PARLAMENTU

EVROPSKÝ PARLAMENT (EP):

Je jeden z orgánů Evropské unie (EU).

Jeho smyslem je reprezentovat zájmy občanů Evropské unie .

Poslanci parlamentu jsou voleni **přímo volbou každých pět let.**

První přímé volby do Evropského parlamentu byly v červnu 1979.

Poslanci jsou v jednotlivých zemích EU voleni podle zásad poměrného zastoupení v tajné volbě všemi občany EU.

Parlament má 754 poslanců (po rozšíření EU na 27 členů).

VOLBY DO KRAJSKÝCH ZASTUPITELSTEV

- Zastupitelstvo je voleno na čtyři roky obyvateli kraje s volebním právem v rámci jednoho volebního obvodu poměrným volebním systémem.
- Aktivní volební právo je podmíněno dosažením minimálního věku 18 let v den voleb.
- Voliči mají možnost udělit až 4 preferenční hlasy různým kandidátům na jedné kandidátce.
- Volby vyhlašuje prezident republiky.
- Vždy se volí zastupitelstvo jako celek (nekonají se doplňovací volby jen některého člena).
- Kandidovat mohou jen politické strany, hnutí a jejich koalice.
- Zastupitelstvo má nejméně 45 a nejvíce 65 členů.

VOLBY DO OBECNÍCH ZASTUPITELSTEV

- Zastupitelstvo je voleno v obecných, rovných, přímých a tajných volbách na principu poměrného zastoupení na čtyřleté funkční období.
- Člen obecního zastupitelstva nabývá mandátu zvolením.
- Práv a povinností pak po složení slibu na první schůzi zastupitelstva.
- Počet členů zastupitelstva (vždy lichý počet kvůli hlasování) je určen podle velikosti obce.

VOLBY DO PARLAMENTU ČR

VY_32_INOVACE_15

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

VOLBY DO PARLAMENTU ČR

PARLAMENT ČR:

- Je dvoukomorový zákonodárny sbor České republiky.
- Je tvořen **Poslaneckou sněmovnou** (dolní komora) a **Senátem** (horní komora).
- **Poslanecká sněmovna** je tvořena 200 poslanci volenými na čtyři roky poměrným systémem.
- **Senát** má 81 senátorů volených na šest let většinovým systémem, každé dva roky se obmění třetina senátorů.

VOLBY DO POSLANECKÉ SMĚMOVNY

- Volby se konají tajným hlasováním na základě všeobecného, rovného a přímého volebního práva **podle zásady poměrného zastoupení**.
- Právo volit má každý občan České republiky, který dosáhl věku 18 let a není zbaven svéprávnosti.
- Právo **být volen** má každý **občan starší 21 let** s volebním právem.
- Volby se konají ve 14 vícemandátových obvodech.
- Po sečtení hlasů se vyřadí kandidující subjekty, jejichž celostátní podíl hlasů nepřekročil stanovenou uzavírací klauzuli (5 % pro samostatně kandidující strany, 10, 15, případně 20 % pro koalice dvou, tří, resp. více stran).
- Volební výsledky se dále vyhodnocují zvlášť po jednotlivých obvodech.

- Celkový počet rozdělovaných mandátů (200) se rozdělí v poměru podle počtu odevzdaných platných hlasů v těchto krajích - načež se začnou hlasy v každém kraji zvlášť přepočítávat na mandáty.
- Jednotlivým kandidátům strany jsou mandáty přiřazovány podle jejich pořadí na kandidátkách.
- Voliči mohou toto pořadí ovlivnit pomocí čtyř tzv. preferenčních hlasů (zakroužkováním).
- Kandidáti, kteří získali nejméně 5 % preferenčních hlasů (ze všech pro jejich stranu v rámci kraje), získají mandát přednostně.

VOLBY DO SENÁTU

- Volby se konají tajným hlasováním na základě všeobecného, rovného a přímého volebního práva podle dvoukolového většinového systému.
- Vyhláší je v zákonem stanovených lhůtách prezident České republiky.
- Volební obvody jsou jednomandátové a vymezené zákonem.
- Volby probíhají v 81 obvodech (každé 2 roky v jedné třetině obvodů).

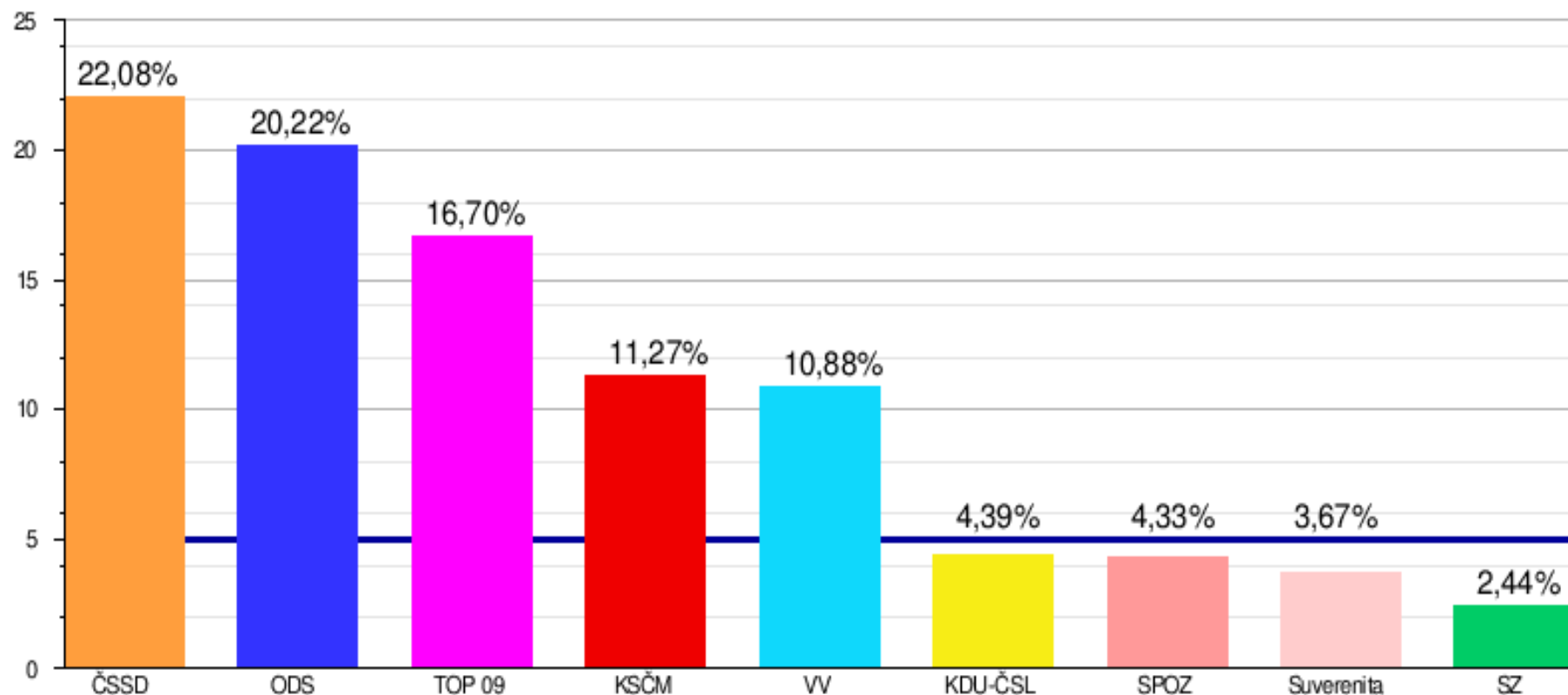
← za každý obvod je zvolen 1 kandidát, který v prvním kole volby získal alespoň 50% hlasů.

↓
ve druhém kole se stane senátorem kandidát s nejvyšším počtem získaných hlasů

- Senátní volby se konají v sudých letech na podzim, první kolo každých druhých voleb (1998, 2002, 2006, 2010...) se koná společně s volbami do zastupitelstev obcí, první kolo ostatních voleb (2000, 2004, 2008, 2012...) se koná společně s volbami do zastupitelstev krajů.
- Kandidátovi musí být v první den voleb nejméně **40 let**.

VOLBY DO POSLANECKÉ SNĚMOVNY A SENÁTU ČR V ROCE 2010

VOLBY DO POSLANECKÉ SNĚMOVNY

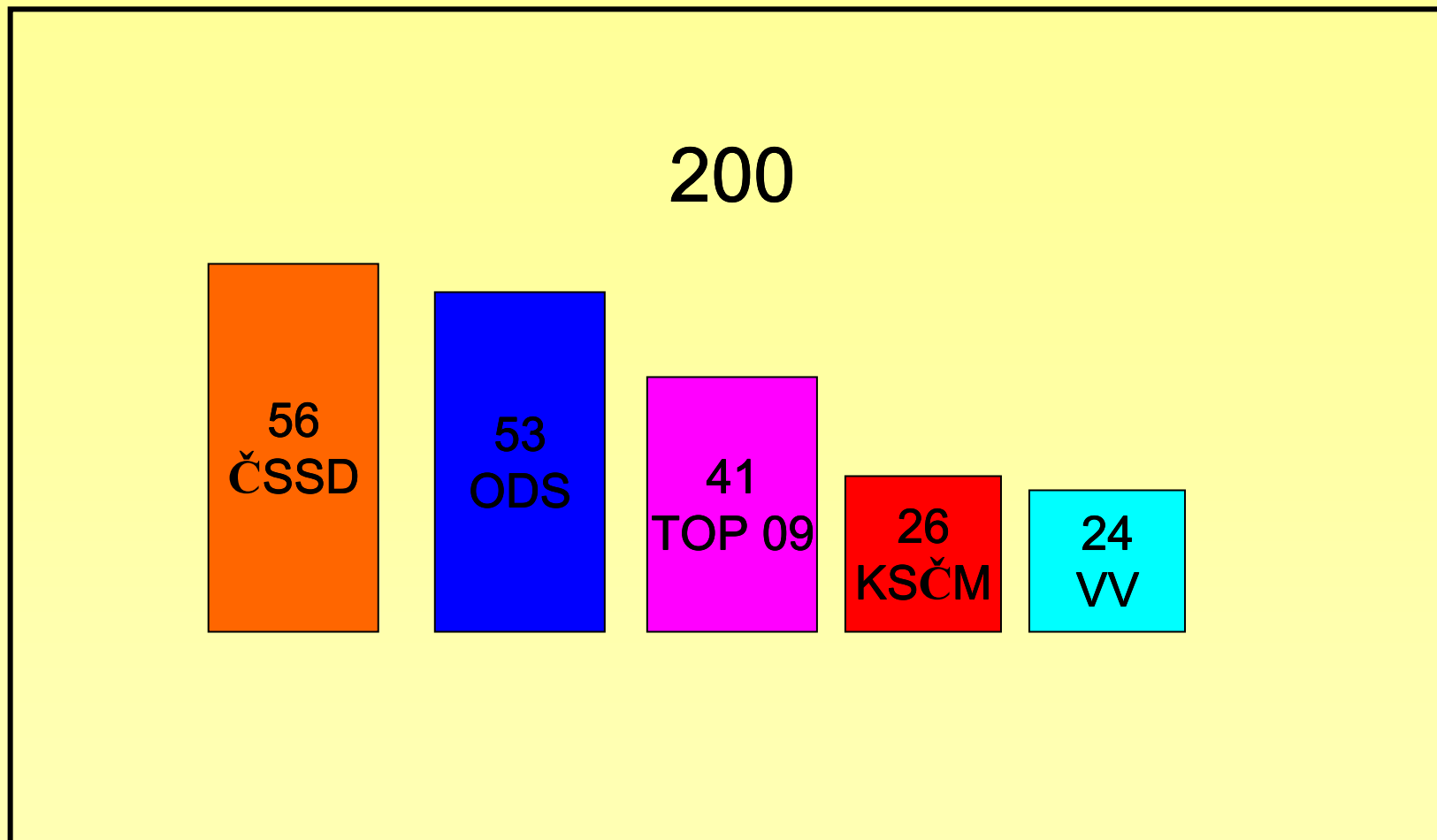

Zdroj: Český statistický úřad

Volební účast: 62,60 %

Strany, které získaly více než 1,5 % hlasů, což byla hranice pro státní příspěvek.

Rozdělení mandátů v Poslanecké sněmovně po volbách 2010

VOLBA PREZIDENTA ČR

VY_32_INOVACE_16

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

VOLBA PREZIDENTA ČR

- Prezident České republiky je od 1. října 2012 volen **přímou volbou**.
- Dne 14. prosince 2011 Poslanecká sněmovna schválila hlasy 159 poslanců ústavní zákon č. 71/2012 Sb., jímž se **přímá volba zavádí**.
- Senát návrh přijal 8. února 2012.
- Ministerstvo spravedlnosti připravilo tři varianty přímé volby hlavy státu všemi občany, jedna spočívala v jednokolové volbě, dvě ve volbě dvoukolové.
- Legislativní rada vlády pak doporučila variantu přímé volby, která je využívána i při volbách do Senátu.
- Do října roku 2012 byl prezident ČR volen Parlamentem ČR na společné schůzi obou komor.

Prezidentem republiky může být zvolen:

- občan, který má právo volit
- dosáhl věku 40 let

- V ČR je funkční období prezidenta 5 let.
- Nikdo nemůže být zvolen více než dvakrát za sebou.
- Ústava však nevyklučuje další zvolení prezidentem, pokud by mezi jeho mandáty byl za prezidenta zvolen někdo jiný.
- Zvolen také nemůže být občan, který byl potrestán za velezradu.
- Volbu prezidenta republiky bude vyhlašovat předseda Senátu.
- Volba se bude konat **tajným** hlasováním.
- Právo volit bude mít každý český občan, který dosáhl věku 18 let.

Navrhovat kandidáta bude moci:

- nejméně dvacet poslanců nebo deset senátorů
- každý občan České republiky, který dosáhl věku 18 let, podpoří-li jeho návrh petice podepsaná nejméně 50 000 občany
- Volby se budou konat tajným hlasováním na základě všeobecného, rovného a přímého volebního práva podle dvoukolového **většinového systému**.
- V prvním kole může být zvolen kandidát, který získá nadpoloviční většinu všech platných hlasů. Pokud nikdo nadpoloviční většinu nezíská, bude se do 14 dnů konat kolo druhé, do kterého postoupí dva nejúspěšnější kandidáti z kola prvního. Ve druhém kole pak bude zvolen ten kandidát, který získá hlasů více. Při teoretické rovnosti hlasů se do deseti dnů vyhlásí zcela nová volba.

Vlajka prezidenta České republiky

Obr.č.2 http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:Flag_of_the_president_of_the_Czech_Republic.svg

NAŠI PREZIDENTI

VY_32_INOVACE_17

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

PREZIDENTI ČESKOSLOVENSKA

1. Tomáš Garrigue Masaryk 1918 - 1935
2. Edvard Beneš 1935 - 1938
1945 - 1948
3. Emil Hácha 1938 - 1939
1939 - 1945 prezident Protektorátu
Edvard Beneš 1939 - 1945 prezident exilové vlády
4. Klement Gottwald 1948 - 1953
5. Antonín Zápotocký 1953 - 1957
6. Antonín Novotný 1957 - 1968
7. Ludvík Svoboda 1968 - 1975
8. Gustáv Husák 1975 - 1989
9. Václav Havel 1989 - 1992

PREZIDENTI ČR

1. Václav Havel 1993 – 2003
  - dramatik, esejista, kritik komunistického režimu, politik
  - byl devátým a posledním prezidentem Československa a prvním prezidentem České republiky

2. Václav Klaus 2003 – 2013
  - v minulosti působil jako bankovní úředník a prognostik
  - po listopadu 1989 se stal ministrem financí
  - od roku 1992 do roku 1998 zastával post předsedy vlády
  - od ledna do února roku 1993 vykonával z titulu premiéra některé funkce prezidenta republiky
  - v letech 1998 - 2002 byl předsedou Poslanecké sněmovny Parlamentu České republik
  - prezidentem České republiky je od roku 2003

ADMINISTRATIVNÍ ČLENĚNÍ ČR

VY_32_INOVACE_18

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

2007-13
OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

ADMINISTRATIVNÍ ČLENĚNÍ ČR

Česká republika se administrativně dělí na:

- 14 krajů.
- 77 okresů.
- 205 obcí s rozšířenou působností.
- Území republiky je dále administrativně spravováno 393 pověřenými obecními úřady.
- Celkem se v Česku nalézá 6 250 obcí.
- Státní správu vykonávají všechny složky mimo obcí.
- Samosprávu vykonávají všechny složky kromě okresů.

KRAJ

- Je to vyšší územně samosprávný celek.
- Je to také územní jednotka, obvykle větší než okres a menší než stát, případně země.

OKRES

- Je označení typu územně-správní jednotky menší než kraj a větší než obec.
- Okresy byly i po zavedení obcí s rozšířenou působností ponechány především pro statistické účely a státní správu.

OBEC S ROZŠÍŘENOU PŮSOBNOSTÍ

- Obecní úřady obcí s rozšířenou působností (tzv. obcí III. stupně) jsou mezičlánkem přenesené působnosti státní správy mezi krajskými úřady a obecními úřady.
- Obecní úřady obcí s rozšířenou působností mají oproti ostatním obecním úřadům některé oblasti působnosti navíc, a to nejen pro svůj vlastní, základní správní obvod, ale zpravidla i pro další obce v okolí.

OBEC

Obec je právnickou osobou, která je základní jednotkou veřejné správy.

TYPY OBCÍ:

- **Obec** – základní územně samosprávný celek.
- **Město** - je titul udělovaný za stanovených podmínek (například počet obyvatel alespoň 3000) předsedou Poslanecké sněmovny.
- **Statutární město** - je město s počtem obyvatel nad 100 000.
- **Krajské město** - je město, které je podle zákona sídlem kraje.
- **Hlavní město** - je status přiznaný zvláštním zákonem pouze Praze.

VEŘEJNÁ SPRÁVA

VY_32_INOVACE_19

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

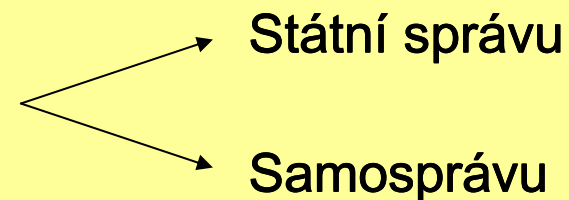
INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

VEŘEJNÁ SPRÁVA

Je poskytování správních činností souvisejících s poskytováním veřejných služeb, řízením veřejných záležitostí na místní i centrální úrovni a zajišťováním záležitostí ve veřejném zájmu.

Veřejnou správou bývají označovány též úřady.

Veřejnou správu můžeme rozdělit na

FUNKCE VEŘEJNÉ SPRÁVY

- **mocenská** - realizuje svou moc ve státě prostřednictvím právního řádu a působením státního zřízení
- **ochranná (bezpečnostní)** - povinnost zajistit a organizovat vnitřní a vnější bezpečnost a pořádek státu
- **organizační** - veřejná správa organizuje záležitosti státní, záležitosti institucí a záležitosti občanů
- **regulační** - tato funkce spočívá v tom, že demokratické společnosti se vytváří takový systém řízení společnosti, který je založený na politickém pluralismu, solidaritě a toleranci
- **služba veřejnosti** - jedná se o činnosti poskytované ve veřejném zájmu

STÁTNÍ SPRÁVA

- Veřejná správa uskutečňovaná příslušnými úředními orgány státu.
- Realizace státní moci prostřednictvím zvláštních institucí, zejména výkonné moci.
- Činnost státu prováděná buď přímo státními orgány nebo jinými orgány, na které stát výkon státní správy v určitém rozsahu přenesl.

Státní správu vykonávají tyto orgány:

ústřední orgány státní správy (např. ministerstva)

územní orgány státní správy

ostatní státní orgány (např. státní fondy)

jiné k tomu oprávněné subjekty (např. veřejná stráž)

Rozlišujeme státní správu:

všeobecnou

např. přenesená působnost
územní samosprávy

specializovanou

např. finanční úřad

SAMOSPRÁVA

- Samosprávou je výkon veřejné správy (přenesené působnosti) samosprávnými veřejnoprávními korporacemi.
- Veřejná správa je uskutečňovaná jinými subjekty než státem.
- Samospráva může být zájmová (profesní) nebo územní.
- Samospráva je způsob řízení určitého celku, kdy daný subjekt o alespoň některých svých záležitostech rozhoduje sám autonomním způsobem, tedy „spravuje se sám“.
- Samospráva v ČR je tvořena obecními a krajskými zastupitelstvy.

POLITICKÁ STRANA

VY_32_INOVACE_20

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

POLITICKÁ STRANA

- Je politická organizace, která nominuje kandidáty do veřejných úřadů pod svým vlastním jménem, prosazuje určitou ideologii, nebo je vytvořena za účelem řešení nějakého problému.
- Společenská organizace v níž jsou sdružení občané zastávající shodné politické názory.

Politická strana je charakterizována:

- snahou o získání politické moci ve volbách (možnost uskutečnění představy o tom, jak má být řízen jejich stát)
- dobrovolnou, otevřenou a trvalou organizací
- společnými zájmy jejích členů (respektive alespoň jedním společným zájmem)

POJEM POLITIKA

- Politika je uplatňování určitého způsobu řízení společnosti (umění řídit stát).
- Rozlišujeme politiku:
  - vnitřní – týká se řízení různých oblastí společenského života a jejich rozvoje (např. školská, sociální, hospodářská, vojenská apod.)
  - zahraniční – úkolem je navazovat a udržovat vztahy s ostatními státy a snažit se ochránit stát před případným ohrožením zvenčí

PRAVOLEVÉ ROZDĚLENÍ

- V evropských demokraciích se vyvinulo tradiční rozlišování politických stran podle jejich programů na pravicové a levicové.

Pravicové strany - strany konzervativní, hájící staré pořádky, stojící na tradici, rozvoj státu zakládá na uplatňování tržní ekonomiky a na soukromé podnikatelské iniciativě.

Levicové strany - obhajují zájmy nižších a středních vrstev obyvatelstva, sociální rovnosti, centralizace politické moci, státní zásahy do ekonomiky státu.

LIBERÁLNÍ STRANY

- Některé politické strany se nepovažují za pravicové, ani za levicové.
- Označujeme je jako strany středu - **liberální strany**.
- Pokoušejí se najít kompromis mezi názory pravicových a levicových stran a sestavit z nich kompromisní politický program, který by vyhovoval co největšímu počtu voličů z obou stran politického spektra.
- Často jde o pokrokové strany, hájící zájmy menšin a občanské svobody.

Použitá literatura a zdroje:

- HOŘEJŠOVÁ, D. *Pracovní texty pro hodiny Občanské výchovy v sedmém ročníku základních škol*. 1. vyd. Praha: Fortuna, 1994. ISBN 80-7168-114-8. s.79-84.
- DAVID, Roman. *Ústava České republiky, Listina základních práv a svobod*. Olomouc: Nakladatelství Olomouc, s. r. o., 2005. ISBN 80-7182-200-0
- DUDÁK, V., EICHLER, B., KROUPOVÁ, A., LANGOVÁ, M., RYSKA, R., VENTURA, V., HORSKÁ, V. *Občanská výchova II. pro 8. a 9. ročník základní školy*. 1. vyd. Praha: Fortuna, 2000. ISBN 80-7168-641-7.
- JANOŠKOVÁ, D., ONDRÁČKOVÁ, M., *Občanská výchova 7 příručka učitele pro základní školy a víceletá gymnázia*. 1. vyd. Plzeň: Fraus, 2004. ISBN 80-7238-325-6. s.46, 48, 49, 51.
- obrazové přílohy jsou dostupné pod GNU Free documentation License / Public domain na: <<http://www.commons.wikimedia.org/>>.
- Obr.č.1 http://cs.wikipedia.org/wiki/Volby_do_Poslaneck%C3%A9_sn%C4%9Bmovny_Parlamentu_%C4%8Cesk%C3%A9_republiky_2010
- Obr.č.2 http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:Flag_of_the_president_of_the_Czech_Republic.svg
- http://cs.wikipedia.org/wiki/Seznam_forem_vl%C3%A1dy
- http://cs.wikipedia.org/wiki/St%C3%A1t#Vznik_st.C3.A1tu
- http://cs.wikipedia.org/wiki/Volebn%C3%AD_syst%C3%A9m#Sm.C3.AD.C5.A1en.C3.A9_volebn.C3.AD_syst.C3.A9my
- <http://www.demokraciestavi.cz/historie.php>
- <http://cs.wikipedia.org/wiki/Demokracie>
- <http://maturitni-otazky.superstudent.cz/materialy/zaklady-teorie-statu-pojem-statu-jeho-znaky-druhy-a-formy>
- <http://lilithen.eblog.cz/2010/11/12/stat-a-narod-pojem-statu-teorie-vzniku-statu-typy-a-formy-statu>